

**Η Διακήρυξη της Λισσαβόνας
Τα Πανεπιστήμια της Ευρώπης μετά το 2010: Διαφοροποίηση/Ποικιλία με έναν Κοινό
Στόχο**

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ισχυρά Πανεπιστήμια για την Ευρώπη: Τα Πανεπιστήμια της Ευρώπης, από την ίδρυσή τους πριν από 800 και επιπλέον χρόνια, πρωτοστατούν στην έρευνα, έχουν καλλιεργήσει μια πολιτισμένη και ανεκτική κοινωνία και προετοιμάζουν νέους ανθρώπους για το ρόλο τους στην κοινωνία και στην οικονομία. Η Ευρώπη τώρα προσδοκά τα πανεπιστήμιά της να επιτελέσουν έναν ευρύτερο ρόλο, καθιστώντας τη δημόσια κοινωνία ικανή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του εικοστού πρώτου αιώνα. Η αλλαγή κλίματος, τα ζητήματα ενέργειας, η αυξανόμενη μακροζωία, ο ταχύς ρυθμός τεχνολογικής αλλαγής, η αυξανόμενη παγκόσμια αλληλεξάρτηση και η αυξημένη οικονομική ανισότητα εντός της Ευρώπης αλλά και μεταξύ της Ευρώπης και των άλλων ηπείρων: όλα αυτά τα θέματα απαιτούν διερεύνηση, θεμελιώδη έρευνα καθώς και τεχνολογικές και κοινωνικές καινοτομίες που θα επιλύσουν τα προβλήματα καθώς αυτά προκύπτουν και θα εξασφαλίσουν οικονομική επιτυχία σε συνδυασμό με κοινωνική σταθερότητα σε πολλές διαφορετικές κοινωνίες. Τα πανεπιστήμια της Ευρώπης, διαφορετικά μεταξύ τους, είναι από κοινού έτοιμα να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτές.

2. Τα Πανεπιστήμια και η Κοινωνία της Γνώσης: Κεντρικό καθήκον αποτελεί να εφοδιαστούν οι πληθυσμοί της Ευρώπης—νέοι και γέροι—ώστε να διαδραματίσουν το ρόλο τους στην Κοινωνία της Γνώσης, στην οποία η οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη στηρίζεται πρωταρχικά στην παραγωγή και στη διάδοση γνώσης και δεξιοτήτων. Οι σύγχρονες κοινωνίες, πολύ περισσότερο σε σύγκριση με τις αγροτικές και βιομηχανικές κοινωνίες των περασμένων αιώνων, βασίζονται στην εφαρμογή της γνώσης, ικανοτήτων υψηλού επιπέδου, στο επιχειρηματικό ‘δαιμόνιο’ και στην εκμετάλλευση της τεχνολογίας των επικοινωνιών και της πληροφορίας. Αυτές είναι οι ικανότητες που τα Πανεπιστήμια της Ευρώπης γνωρίζουν να αναπτύσσουν σωστά, μέσω της δια-επιστημονικής εκπαίδευσης καθώς και της επαγγελματικής μόρφωσης, ικανότητες όλες τους βασισμένες στη θεμελιώδη έρευνα, η οποία είναι και ο ιδιαίτερος ρόλος του πανεπιστημιακού συστήματος. Τα πανεπιστήμια επομένως ανυπομονούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην εκπλήρωση των καινοτόμων στόχων που τέθηκαν από την Ημερήσια Διάταξη της Λισσαβόνας και συγκεκριμένα μέσω της δέσμευσής τους έναντι της Ευρωπαϊκής Ανώτερης Εκπαίδευσης και των Ευρωπαϊκών Ερευνητικών Περιοχών.

3. Ένα ποικιλόμορφο πανεπιστημιακό σύστημα: Τα πανεπιστήμια αναγνωρίζουν ότι η μετάβαση από ένα προνομιακό σε ένα μαζικό σύστημα ανώτερης εκπαίδευσης συνεπάγεται την ύπαρξη πανεπιστημίων με ποικίλους στόχους και ιδιαίτερες ικανότητες. Αυτό απαιτεί ένα σύστημα ακαδημαϊκών ιδρυμάτων με έντονα διαφοροποιημένο προφίλ, βασισμένο στην αμοιβαία εκτίμηση ως προς τους διαφορετικούς τους στόχους. Τα ιδρύματα θα προσφέρουν ολοένα και περισσότερο διαφορετικούς τύπους προγραμμάτων σπουδών που θα οδηγούν σε ένα ευρύ φάσμα τίτλων σπουδών οι οποίοι θα επιτρέπουν την κίνηση από ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα σε ένα άλλο και θα προωθούν δραστηριότητες διακίνησης έρευνας, καινοτομίας και γνώσης σύμφωνα με τις διαφορετικές τους αποστολές.

EUA

European University Association

4. Η πρωταρχική σημασία της αυτονομίας των πανεπιστημίων: Για τα πανεπιστήμια, η προσαρμοστικότητα και ευελιξία που απαιτείται για να ανταποκριθούν σε μια κοινωνία που αλλάζει και στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις στηρίζεται πάνω από όλα στην αυξημένη αυτονομία και επαρκή χρηματοδότηση, παρέχοντάς τους το χώρο για τον προσδιορισμό της θέσης τους. Ο κοινός στόχος του να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της Ευρώπης δεν αντιτίθεται της διαφορετικότητας· αντί αυτού, κάθε πανεπιστήμιο θα πρέπει να ορίσει και να επιδιώξει την αποστολή του, και έτσι να καλυφθούν συλλογικά οι ανάγκες μεμονωμένων χωρών αλλά και της Ευρώπης συνολικά. Η αυτονομία συνεπάγεται έλεγχο μεγάλων κεφαλαίων όπως περιουσιακών στοιχείων και προσωπικού· συνεπάγεται επίσης υπευθυνότητα τόσο ως προς στην εσωτερική ακαδημαϊκή κοινότητα—προσωπικό και σπουδαστές—όσο και ως προς στην κοινωνία στο σύνολό της.

5. Τα πανεπιστήμια και μια περιεκτική κοινωνία: Τα πανεπιστήμια της Ευρώπης αποδέχονται τη δημόσια ευθύνη τους για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και μιας περιεκτικής κοινωνίας. Καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες να διευρύνουν την κοινωνικο-οικονομική βάση των φοιτητικών πληθυσμών τους· έχουν αφιερωθεί στο να εξασφαλίσουν πρόσβαση και να παρέχουν ευκαιρίες για επιτυχία σε όλους εκείνους που διαθέτουν τα προσόντα και το δυναμικό να επωφεληθούν από την ανώτερη εκπαίδευση. Η επίτευξη αυτού του καθήκοντος απαιτεί συνεργασία με κυβερνήσεις και άλλους παράγοντες του εκπαιδευτικού συστήματος.

II. ΟΙΚΟΔΟΜΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

6. Επαναστιάζοντας σε στόχους κλειδιά: Τα πανεπιστήμια είναι πλήρως δεσμευμένα στο να χτίσουν τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ), όπως δείχνει η επιτυχημένη ραγδαία ανάπτυξη των τριών κύκλων ανώτερης εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Ταυτόχρονα, Trends V αποδεικνύει επίσης ότι ένα από τα παράδοξα των μεταρρυθμίσεων της Διαδικασίας της Μπολόνια είναι ότι ενώ σκοπός τους είναι να ανταποκριθούν στις κοινωνικές ανάγκες, ο διάλογος που έχει υπάρξει μέχρι τώρα με την κοινωνία είναι ανεπαρκής. Έτσι πανεπιστήμια και κυβέρνηση, ενώ συνεχίζουν να βελτιώνουν την κατανόηση και την καλύτερη χρήση διαφόρων εργαλείων, είναι αναγκαίο να ξανασχοληθούν με την ανασυγκρότηση των στόχων των μεταρρυθμίσεων έτσι ώστε να εξασφαλίσουν εντότερη προσοχή προς τους σπουδαστές, απασχολησιμότητα, κινητικότητα, ελκυστικότητα και κοινωνική περιεκτικότητα έτσι ώστε αυτοί να είναι σταθερά ενσωματωμένοι στα χαρακτηριστικά του αναδυόμενου ΕΧΑΕ.

7. Μια εντονότερη προσοχή στους φοιτητές: Τα πανεπιστήμια αντιλαμβάνονται ότι απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της μετάβασης στη φοιτητο-κεντρική μάθηση. Αυτό περιλαμβάνει την ενθάρρυνση της χρήσης των αποτελεσμάτων της μάθησης και την αποσαφήνιση του σχετικά με το τι αναμένεται να γνωρίσουν και να μπορούν να κάνουν οι πτυχιούχοι, αλλά και την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης και της ενεργούς συμμετοχής των φοιτητών. Ιδιαίτερη προσπάθεια χρειάζεται να καταβληθεί για την παρακίνηση και εκπαίδευση του ακαδημαϊκού προσωπικού ώστε να εργαστεί μέσα σε ένα τέτοιο φοιτητο-κεντρικό μοντέλο. Οι φοιτητές και οι εκπρόσωποί τους οφείλουν να συμμετέχουν στην αντιμετώπιση των συνεπειών των νέων αυτών προσεγγίσεων.

8. Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Διδακτικών Μονάδων (ΕΣΜΔΜ): Το Trends V φανερώνει το δραστικό ρόλο των ΕΣΜΔΜ στη δομή των διαδικασιών μάθησης, όταν χρησιμοποιείται κατάλληλα με βάση τα αποτελέσματα μάθησης και τον όγκο εργασίας των σπουδαστών. Παρέχει μία αξιόπιστη βάση εντός αλλά και μεταξύ ιδρυμάτων, κύκλων και κλάδων, προωθώντας έτσι την ευέλικτη και πολύπλευρη κινητικότητα που αποτελεί στόχο-κλειδί για την Διαδικασία της Μπολόνια. Τα πανεπιστήμια παροτρύνουν έντονα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηριχτεί στα επιτεύγματα των ΕΣΜΔΜ στην περαιτέρω ανάπτυξη προτάσεων για ένα σύστημα βαθμολόγησης για την επαγγελματική επιμόρφωση και εκπαίδευση (Ευρωπαϊκές Μονάδες για Επαγγελματική Επιμόρφωση και Εκπαίδευση). Θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για να αποφευχθεί η ύπαρξη δυο διαφορετικών συστημάτων βαθμολόγησης στα πλαίσια στρατηγικής της δια βίου μάθησης. Τα πανεπιστήμια επιθυμούν να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη των ΕΣΜΔΜ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα αναλάβει αυτή την πρόκληση ως μέρος της συνεχούς υποστήριξης προς τα πανεπιστήμια εφαρμόζοντας τις μεταρρυθμίσεις της Διαδικασίας της Μπολόνια μέσω του Οδηγού της Μπολόνια και τη διοργάνωση εξειδικευμένων σεμιναρίων και άλλων εκδηλώσεων όπως καταδεικνύουν και τα αποτελέσματα του Trends V, η διαδικασία αυτή απαιτεί χρόνο.

10. Απασχολησιμότητα: Τα πανεπιστήμια αναγνωρίζουν ότι πρόσθετες προσπάθειες απαιτούνται ώστε να βοηθήσουν τους εργοδότες να συνειδητοποιήσουν τις τεράστιες προσπάθειες που λαμβάνουν χώρα για να αναμορφωθούν τα προγράμματα σπουδών. Αυτά θα επιχειρήσουν να εμπλακούν με μεγαλύτερη συνέπεια σε διάλογο με τους εργοδότες, να παρέχουν καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με τις ικανότητες και τα αποτελέσματα μάθησης των πτυχιούχων τους και να δημιουργήσουν συστήματα που θα παρακολουθούν την απασχόληση των αποφοίτων. Σε συνεργασία με κρατικά και/ή ιδιωτικά πρακτορεία, θα απευθύνουν το ερώτημα πώς να παρέχουν πιο συστηματική συμβουλευτική υποστήριξη και υπηρεσίες σταδιοδρομίας στους σπουδαστές τους. Τόσο τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όσο και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να μετατρέψουν αυτή την ευρέως αποδεκτή δέσμευση πολιτικής σε πράξη. Οι κυβερνήσεις ωθούνται να προσαρμόσουν τις δικές τους δομές απασχόλησης στο δημόσιο τομέα, ώστε να λάβουν υπόψη τη νέα δομή των πτυχίων—ζήτημα το οποίο τονίζεται στο Trends IV, αλλά δεν έχει ακόμη επιλυθεί.

11. Δια βίου μάθηση: Τα πανεπιστήμια κατανοούν την επιτακτική ανάγκη να κάνουν τη δια βίου μάθηση πραγματικότητα τα επόμενα χρόνια, σε σχέση τόσο με τη συνεχή μόρφωση και εκπαίδευση για πτυχιούχους με ικανοποιητικά προσόντα όσο και με τη βασική εκπαίδευση μειονεκτικών ομάδων. Η εμπειρία φανερώνει ότι η ενασχόληση με τη δια βίου μάθηση παρέχει ειδικές ευκαιρίες για την ενίσχυση τοπικών συνεργασιών, ποικίλων επιχορηγήσεων και ανταπόκριση στις προκλήσεις της περιφερειακής ανάπτυξης. Τα εργαλεία της Μπολόνια, και συγκεκριμένα το διευρημένο Πλαίσιο Τίτλου Σπουδών για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης που υιοθετήθηκε από τους Υπουργούς στο Μπέργκεν, παρέχουν ευκαιρίες για την προσφορά περισσότερων διαφοροποιημένων προγραμμάτων διευκολύνοντας επίσης την ανάπτυξη συστημάτων που καθιστούν δυνατή την αναγνώριση προηγούμενης ανεπίσημης ή βασισμένης στην εργασιακή εμπειρία μάθησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις προτάσεις της για τη δημιουργία ενός Πλαισίου Τίτλου Σπουδών για τη Δια βίου Μάθηση για να αποφύγει την ανάπτυξη δύο παράλληλων πλαισίων τίτλων σπουδών που σχετίζονται με την ανώτερη εκπαίδευση, καθώς έτσι θα δημιουργηθεί πρόβλημα ως προς την εφαρμογή τους σε εθνικό επίπεδο και σύγκριση μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση

EUA

European University Association

Πανεπιστημίων καλεί επίσης την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εμπλέξει ενεργά τα πανεπιστήμια στην ανάπτυξη πολιτικής σχετικά με τη δια βίου μάθηση. Το θέμα αυτό είναι ζωτικής σημασίας και για την ανώτερη εκπαίδευση αλλά και για τον τομέα επαγγελματικής εκπαίδευσης και, κατά συνέπεια, απαιτεί συμβατές και συνεκτικές πρωτοβουλίες.

9. Δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης: Έχοντας επίγνωση της σπουδαιότητας του να προσαρμοστούν οι διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης στις ανάγκες φοιτητικών πληθυσμών με ολοένα και μεγαλύτερη ποικιλομορφία, τα πανεπιστήμια, σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις, θα επιχειρήσουν να εξασφαλίσουν υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών υψηλής ποιότητας, και συγκεκριμένα υπηρεσίες καθοδήγησης και συμβουλευτικής, οι οποίες θα είναι προσβάσιμες σε όλους τους φοιτητές. Η επίτευξη των στόχων αυτών απαιτεί στρατηγική δέσμευση εκ μέρους των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο μέγιστο βαθμό και οικονομικά κίνητρα από τις κυβερνήσεις υπέρ της ευρύτερης πρόσβασης.

III. Η ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

12. Διεθνοποίηση και το «Το σήμα κατατεθέν της Μπολόνια»: Η διαδικασία της Μπολόνια αποτελεί μία από τις μεγάλες επιτυχίες της Ευρώπης. Παρακολουθείται με αυξανόμενο ενδιαφέρον σε όλο τον κόσμο και μετατρέπεται σε «Ευρωπαϊκό σήμα κατατεθέν». Οι μεταρρυθμίσεις της Μπολόνια καθιστούν την Ευρωπαϊκή Ανώτερη Εκπαίδευση 'ελκυστική' λόγω του ότι χαρακτηρίζονται από μια βαθιά φιλοσοφία και μεθοδολογία και χρησιμοποιούν διαφανή εργαλεία όπως το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Διδακτικών Μονάδων. Οι αρχές αυτές ερμηνεύονται θετικά στο παγκόσμιο περιβάλλον καθώς φανερώνουν μια γενική κατανόηση της ανώτερης εκπαίδευσης ως δημόσιου αγαθού και τονίζουν έντονα τις ακαδημαϊκές αξίες που υποστηρίζουν την ανώτερη εκπαίδευση.

13. Θεσμικές στρατηγικές για διεθνοποίηση: Τα πανεπιστήμια αποτελούν μια σημαντική κινητήρια δύναμη στην ανάπτυξη στρατηγικών και δομών για διεθνή συνεργασία και ανταλλαγή σε επίπεδο ιδρυμάτων, εθνών, και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Αναπτύσσουν ολοένα και περισσότερο διεθνείς στρατηγικές και προφίλ που περιλαμβάνουν δραστηριότητες διδασκαλίας αλλά και έρευνας, επιχειρούν να εξισορροπήσουν τη συνεργασία και τον συναγωνισμό και συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές-στόχους. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει έναν ιδιαίτερο ρόλο να διαδραματίζει στην προώθηση της διεθνοποίησης σε επίπεδο εκπαιδευτικών θεσμών.

14. Περαιτέρω ανάπτυξη της διεθνοποίησης: Τα πανεπιστήμια της Ευρώπης έχουν δεσμευτεί να κάνουν την Ευρώπη προορισμό επιλογής για σπουδαστές και μελετητές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα συνεχίσει τις δραστηριότητές της: προωθώντας και επεξηγώντας την διαδικασία της Μπολόνια σε διεθνείς εταίρους συνεισφέροντας σε συζητήσεις τακτικής σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και, σε συνδυασμό με τις Εθνικές Διασκέψεις των Πρυτάνεων, καλλιεργώντας ένα διάλογο με συνδέσμους ανώτερης εκπαίδευσης σε διαφορετικά μέρη ανά τον κόσμο, θέτοντας έτσι μια ισχυρή βάση για μακροχρόνια σύμπραξη και συνεργασία. Τα πανεπιστήμια, μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης Πανεπιστημίων, θα πρέπει να αναπτύξουν έναν κώδικα συμπεριφοράς για διεθνή συνεργασία και ανταλλαγές στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι εθνικές κυβερνήσεις παροτρύνονται να υποστηρίξουν αυτή τη διαδικασία διεθνοποίησης μέσω της

ανάπτυξης ευέλικτων εργαλείων επιχορήγησης καθιστώντας τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ικανά να θέσουν σε εφαρμογή μακροχρόνιες διεθνείς στρατηγικές, και να δραστηριοποιηθούν προς την κατεύθυνση να διευκολύνουν την κινητικότητα σπουδαστών και μελετητών/επιστημόνων. Συγκεκριμένα οι εθνικές αρχές παροτρύνονται να προσαρμόσουν τους νόμους μετανάστευσης και τους κανονισμούς για την έκδοση βίζας ώστε να βοηθήσουν τις στρατηγικές αυτές να στεφθούν με επιτυχία. Η ενεργός συμμετοχή των διεθνών εταίρων σε αυτόν το διάλογο θα είναι επίσης καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί.

IV. Προωθώντας την Έρευνα και την Καινοτομία

15. Συνδέοντας την ανώτερη εκπαίδευση και έρευνα: η παροχή εκπαίδευσης στηριζόμενης στην έρευνα σε όλα τα επίπεδα αποτελεί ισχυρό σημείο της Ευρώπης και των πανεπιστημίων της Ευρώπης. Τα ιδρύματα που προσφέρουν ανώτερη εκπαίδευση που βασίζεται στην έρευνα θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι ένα ερευνητικό κομμάτι θα περιλαμβάνεται και αναπτύσσεται σε όλους τους κύκλους σπουδών επιτρέποντας έτσι στους σπουδαστές να αποκτήσουν ερευνητική εμπειρία και ενθαρρύνοντας το ενδιαφέρον τους στην έρευνα ως πιθανή καριέρα. Το ίδιο ισχύει στην παροχή ενός ευρέως φάσματος μεταφερόμενων δεξιοτήτων που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στα προγράμματα σπουδών όλων των επιπέδων και όχι μόνο σε διδακτορικό επίπεδο, προωθώντας έτσι μια καινούργια γενιά ηγετικών στελεχών ικανών να ενσωματώνουν πολλαπλές απόψεις και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της γοργά μεταβαλλόμενης αγοράς εργασίας.

16. Ενσωματώνοντας υψηλής ποιότητας διδακτορικά προγράμματα στα πανεπιστήμια: Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων υιοθέτησε 10 βασικές αρχές για τα διδακτορικά προγράμματα στο Σάλσμπουργκ στο Φεβρουάριο του 2005. Αυτά έχουν από τότε αποτελέσει το πλαίσιο συζήτησης για τα διδακτορικά προγράμματα στην Ευρώπη και έχουν περαιτέρω αναπτυχθεί σε μια αναφορά που έχει ετοιμαστεί για την προσεχή Υπουργική συνάντηση της Μπολόνια που θα διεξαχθεί στο Λονδίνο. Αυτή η αναφορά υπογραμμίζει για μια ακόμη φορά ότι η πρωτότυπη έρευνα θα πρέπει να παραμείνει ως το βασικό στέλεχος όλων των διδακτορικών. Χτίζοντας πάνω στα αποτελέσματα αυτής της Αναφοράς, η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα καθιερώσει το πλαίσιο για την περαιτέρω ανάπτυξη, συνεργασία και ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των διδακτορικών προγραμμάτων και σχολών σε όλα τα πανεπιστήμια της Ευρώπης. Αναγνωρίζοντας ότι η ελκυστικότητα μιας μελλοντικής καριέρας στην έρευνα καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό στο διδακτορικό στάδιο, τα πανεπιστήμια θα πρέπει ακόμη περισσότερο να συνεργαστούν ενεργά με τα εθνικά συμβούλια έρευνας και τους άλλους οργανισμούς χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης) για να βελτιώσουν τις συνθήκες χρηματοδότησης υποψηφίων διδακτόρων και προγραμμάτων, και τη μελλοντική εργασιακή ανάπτυξη των ερευνητών τόσο σε ακαδημαϊκούς όσο και σε μη-ακαδημαϊκούς φορείς.

17. Ανάπτυξη θεσμικών στρατηγικών έρευνας: Ενθαρρυνόμενοι από τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, τα πανεπιστήμια θα εργαστούν για να ενδυναμώσουν περαιτέρω τις ακαδημαϊκές στρατηγικές έρευνας με την προοπτική να εισαγάγουν στρατηγικές διαχειριστικές κατευθύνσεις. Αυτές θα ενδυναμώσουν τη συγκέντρωση του ερευνητικού δυναμικού εντός του πανεπιστημίου και θα δημιουργήσουν εργασιακές τακτικές που θα μεγιστοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρονται από τα Ευρωπαϊκά και εθνικά όργανα ερευνητικής χρηματοδότησης (ως τον κύριο παράγοντα εξωπανεπιστημιακών

ερευνητικών πόρων). Ενώ στην καρδιά της ερευνητικής διαδικασίας παραμένει το ατομικό ταλέντο, η δημιουργία ομάδων ζωτικού αριθμού σε περιοχές πανεπιστημιακού δυναμικού και η μεγιστοποίηση της δημιουργίας και χρήσης ερευνητικής υποδομής θα συμβάλλουν στην επιτυχία. Το αυξανόμενο ερευνητικό κόστος (συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής υποδομής) θα ενισχύσει την ανάγκη προσδιορισμού των προτεραιοτήτων.

18. Προωθώντας την ικανότητα για πρωτοπορία: Τα πανεπιστήμια όλο και περισσότερο θα πρέπει να επεκτείνουν την έρευνά τους και να βελτιώνουν την ικανότητα για την περαιτέρω ανάπτυξη συνεργασιών με εξωτερικούς συνεργάτες, την επαγγελματοποίηση των διαδικασιών μεταφοράς γνώσης και τη σύμπραξη τοπικών, εθνικών και Ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών ερευνητικής πολιτικής. Από τη μεριά της, η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα προωθήσει την ανάγκη για μεγαλύτερη σύνδεση μεταξύ του 7^{ου} πακέτου και της εθνικής χρηματοδότησης για έρευνα και των Ευρωπαϊκών Δομικών Κονδυλίων για στήριξη της έρευνας και της πρωτοπορίας, και της απαραίτητης υποδομής. Δουλεύοντας με τα μέλη του Διεθνούς Συνεδρίου Πρυτάνεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα κοιτάξει να συνεργαστεί με τοπικούς συνεργάτες με στόχο τη διασφάλιση περισσότερων χρηματοδοτήσεων από τα Ευρωπαϊκά Δομικά Κονδύλια για ερευνητικές και πρωτοποριακές δραστηριότητες.

19. Συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίων – Επιχειρήσεων: Για πολλά χρόνια, τα πανεπιστήμια έχουν καλλιεργήσει εκτεταμένες και επιτυχημένες συνεργασίες με επιχειρήσεις – τέτοιου είδους επιτυχημένες πρακτικές έχουν δημιουργήσει τη βάση των ευρέως αναγνωρισμένων «Υπεύθυνων Οδηγιών για Συνεργασία». Η πανεπιστημιακή-επιχειρηματική συνεργασία είναι μια διαδικασία «Συν-νεωτερικότητας» η οποία βλέπει τη μεταφορά γνώσης ως τη βασική αποστολή των πανεπιστημίων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα συνεχίσει να εργάζεται για τη βελτίωση του πανεπιστημιακού-επιχειρησιακού διαλόγου συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, των διδακτορικών προγραμμάτων και της ανάπτυξης του προτεινόμενου από την Ευρωπαϊκή Ένωση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας (EIT).

20. Απολογισμός εξόδων ερευνητικών δραστηριοτήτων: Τα πανεπιστήμια κινούνται σταθερά προς τον πλήρη απολογισμό των εξόδων των ερευνητικών δραστηριοτήτων τους και επομένως αναμένουν τα Ευρωπαϊκούς και εθνικούς οργανισμούς ερευνητικής χρηματοδότησης και ερευνητικών προγραμμάτων για να παρέχουν πλήρη υποστήριξη δαπανών για τα ερευνητικά συμβόλαια και υποτροφίες. Ως μια εποπτική παρακολούθηση των επιτυχημένων της προσπάθειών να επιτύχει βελτιωμένη υποστήριξη των έμμεσων ερευνητικών εξόδων στα πλαίσια του καινούργιου μοντέλου ερευνητικών εξόδων του 7^{ου} πακέτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων, σε συνεργασία με τα μέλη της, θα ελέγχει την πρόοδο της εφαρμογής αυτού του μοντέλου μέχρι την ανασκόπηση της περιόδου αυτής που θα κοινοποιηθεί το 2010.

21. Πιο ευέλικτες νομικές και νομοθετικές regulatory συνθήκες: Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα εργαστεί με τα μέλη του Εθνικού Συνεδρίου Πρυτάνεων για να συζητήσει με τις εθνικές κυβερνήσεις την ανάγκη για πιο ευέλικτες και προνομιακές νομικές και νομοθετικές συνθήκες (όσον αφορά στη μεταφορά συντάξεων κ.α) για τους πανεπιστημιακούς ερευνητές. Αυτό είναι απαραίτητο εάν η Ευρώπη θέλει να κερδίσει τα πιθανά πλήρη οφέλη από τις καινούργιες προσφερόμενες ευκαιρίες, για παράδειγμα από τα χρηματοδοτούμενα σχέδια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας.

22. Ανοιχτή Πρόσβαση: Τα πανεπιστήμια και η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων, μέσω της Εργασιακής τους Ομάδας για την Ανοιχτή Πρόσβαση, θα συνεχίσουν να εργάζονται για την πραγματοποίηση των αρχών της «ανοιχτής πρόσβασης» σε σχέση με τη διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Τα Πανεπιστήμια επιθυμούν να διατηρήσουν το δημόσιο ρόλο τους και την ευθύνη ως «φύλακες» της ερευνητικής γνώσης ως ένα δημόσιο αγαθό – και επομένως να ενδυναμώσουν το διάλογο μεταξύ πανεπιστημίου και κοινωνίας μέσω της βέλτιστης χρήσης των πλεονεκτημάτων της ψηφιακής τεχνολογίας.

V. Ποιότητα

23. Διαδικασίες Ποιότητας και πανεπιστημιακή αποστολή: οι διαδικασίες ποιότητας θα πρέπει να ενθαρρύνουν έναν πολιτισμό πρωτοβουλιών ο οποίος δίνει μεγαλύτερη σημασία στην επιτυχία παρά στην αποτυχία, με σκοπό να παράγει ένα πανεπιστημιακό περιβάλλον που να ευνοεί τη δημιουργικότητα, τη δημιουργία γνώσης και πρωτοπορίας. Τα πανεπιστήμια επιβεβαιώνουν τη δεσμευσή τους ως προς τη συνεχή αύξηση της ποιότητας και βελτίωσης σε όλους τους τομείς της εκπαιδευτικής αποστολής. Οι διαδικασίες πανεπιστημιακής ποιότητας θα πρέπει να βασίζονται και επαρκώς να αντανakλούν τις πανεπιστημιακές αξίες και αποστολή. Εξωτερικά και εσωτερικά συστήματα ποιότητας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους αυτούς τους παράγοντες ως αναρκτήρια σημεία οποιασδήποτε αξιολόγησης.

24. Η σύνδεση με την εξωτερική υπευθυνότητα: Τα πανεπιστήμια πλήρως ασπάζονται τις ευθύνες που πηγάζουν από τη δεσμευσή τους ως προς την ποιότητα · αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα ενίσχυσης της κουλτούρας εσωτερικής ποιότητας με εξωτερικές διαδικασίες υπευθυνότητας. Οι εξωτερικοί μηχανισμοί ποιότητας θα πρέπει να συνδέονται αλλά να μην αντιγράφουν τις εσωτερικές διαδικασίες, έτσι ώστε να διασφαλίζουν την ευρύτερη αποδοχή τους μέσα στο πανεπιστήμιο, να ωφελούνται από τις συνεργασίες και να ελαχιστοποιούν τη γραφειοκρατία. Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα θα πρέπει να παίζουν ενεργή ρόλο ως προς το σκοπό αυτό – μέσα από τα συνέδρια των πρυτάνεων και το διάλογο με τις κυβερνήσεις και μονάδες αξιολόγησης – για το σχεδιασμό των εξωτερικών συστημάτων υπευθυνότητας σύμφωνα με τις πανεπιστημιακές διαδικασίες ποιότητας.

25. Η Ευρωπαϊκή διάσταση ποιότητας: Παρόμοια, η διάσταση της Ευρωπαϊκής Αξιολόγησης Ποιότητας θα πρέπει να αναπτυχθεί σε συνεργασία με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τους σπουδαστές, τις μονάδες αξιολόγησης και τις κυβερνήσεις. Η προτεινόμενη διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Μητρώου των μονάδων Αξιολόγησης Ποιότητας – βασιζόμενη στη συνεργασία των χρηματοδοτών που διασφαλίζει ένα σύστημα ελέγχων και ισορροπιών – θα δημιουργήσει τη βάση για τη δημιουργία εμπιστοσύνης και διαφάνειας για να αυξήσει την ελκυστικότητα της Ευρωπαϊκής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι υπουργοί καλούνται να υιοθετήσουν τις προτάσεις της Ε4 ομάδας – Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διασφάλισης Ποιότητας (ΕΔΔΠ), Υπηρεσία Πληροφόρησης Ευρωπαίων Σπουδαστών (ΥΠΕΣ), Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων (ΕΕΠ) and Ευρωπαϊκή Ένωση Ιδρυμάτων Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΕΕΙΑΕ) – των τελευταίων δύο ετών, δείχνοντας έτσι την εμπιστοσύνη τους στην υπεύθυνη συνεργασία μεταξύ των χρηματοδοτών που αποτελούν τη βάση για αυτές τις προτάσεις.

VI. Αυτονομία και Χρηματοδότηση

26. Αυτονομία: Οι κυβερνήσεις καλούνται να υιοθετήσουν την αρχή της πανεπιστημιακής αυτονομίας έτσι ώστε να διευκολύνουν τις ποικίλες πανεπιστημιακές αποστολές και να συμπεριλάβουν την ακαδημαϊκή αυτονομία (εφάπαξ προϋπολογισμός), οργανωτική αυτονομία (η δομή του πανεπιστημίου) και αυτονομία προσωπικού (ευθύνη για πρόσληψη, μισθούς και προαγωγές). Η αυτονομία θα πρέπει να βασίζεται σε επαρκή δημόσια χρηματοδότηση και θα πρέπει να διευκολύνει τη στρατηγική διαχείριση του δημόσιου και ιδιωτικού εισοδήματος και κληροδοτημάτων (από φιλάνθρωπους, εταιρείες, αποφοίτους και φοιτητές) από τα ίδια τα πανεπιστήμια. Τα πανεπιστήμια θα πρέπει να ενισχύσουν τον περαιτέρω ηγετικό τους ρόλο και να ενδυναμώσουν την επαγγελματική διοίκηση.

27. Αυξανόμενοι και ποικιλόμορφοι δίοδοι χρηματοδότησης: Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων συνεχίζει να δεσμεύεται για την εύρεση συμπληρωματικών εισοδηματικών δίοδων για τα πανεπιστήμια και για την προώθηση τρόπων διακυβέρνησης που υποστηρίζουν μέγιστη διαφάνεια στην οικονομική διαχείριση. Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από την ομάδα εργασίας για τις χρηματοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης Πανεπιστημίων δείχνουν τη μεγάλη ποικιλία των δημόσιων μηχανισμών αξιολόγησης που υπάρχουν σε όλη την Ευρώπη. Ποικίλουν αισθητά ως προς τον αριθμό, νομική βάση, μεθοδολογία, τακτική ώθησης, και ως προς το βαθμό με τον οποίο οι κεντρικές διοικήσεις ελέγχουν τον προϋπολογισμό των πανεπιστημίων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα συνεχίσει τις έρευνές της σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορεί υπεύθυνα να σκιαγραφήσει το προφίλ των Ευρωπαϊκών πανεπιστημίων με βάση ενός συμφωνημένου πλάνου και να εκπονήσει μια γενική μεθοδολογία κοστολόγησης. Αυτό απαιτεί το σχεδιασμό ενός πιο κατανοητού χάρτη των τρέχοντων μοντέλων χρηματοδότησης, των νομικών και οικονομικών περιβαλλόντων και των επιπλέον δίοδων εισοδήματος που είναι διαθέσιμα · επομένως απευθείας ασχολείται με χαρακτηριστικά κλειδιά της Δράσης της Μπολόνιας, όπως η κοινωνική διάσταση (πρόσβαση, ισότητα ως προς την φοιτητική υποστήριξη, και οικονομική προσιτότητα), τη διεθνή διάσταση (ελκυστικότητα και ανταγωνιστικότητα) και την κινητικότητα (η κινητικότητα φοιτητικής υποστήριξης) και τη Στρατηγική της Λισσαβόνας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων υποστηρίζει το στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αύξηση των επενδύσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση τουλάχιστον στο 2% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος μέσα σε μια δεκαετία και πιέζει όλους του εταίρους το συνεργαστούν για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου.

28. Ιδιωτικές συνεισφορές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων καλεί τις κυβερνήσεις να επιβεβαιώσουν ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι κυρίως δημόσιο αγαθό. Όμως, στα πλαίσια της πανεπιστημιακής χρηματοδότησης και σε απάντηση της αύξησης των αριθμών των φοιτητών και του υψηλού κόστους διατήρησης της αριστείας σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων θα συνεχίσει το διάλογο σχετικά με τη συνεργασία δημοσίων-ιδιωτικών φορέων ως προς τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και συγκεκριμένα θα αναφερθεί στο θέμα των διδασκτρών. Για παράδειγμα, η διαβίου μάθηση απαιτεί πολύ πιο ευέλικτα μοντέλα χρηματοδότησης σε σχέση με τα παλιότερα συστήματα τα οποία είχαν σχεδιαστεί για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των παραδοσιακών φοιτητών πλήρους απασχόλησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων επομένως θα συνεργαστεί με τα μέλη της για να μελετήσει τακτικές εναλλακτικών λύσεων ως προς την ιδιωτική (φοιτητών και μεταπτυχιακών) συνεισφορά στο κόστος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης λαμβάνοντας υπόψη της τις εθνικές ιδιαιτερότητες.

VII Συμπέρασμα

29. Δυνατά Πανεπιστήμια για την Ευρώπη: Τα Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια αποτελούν βασική δύναμη ως προς τη διαμόρφωση της Ευρώπης της Γνώσης. Δέχονται τις ευθύνες που πηγάζουν από κάτι τέτοιο και ως αντάλλαγμα, ζητούν από τις κυβερνήσεις και την κοινωνία ευρύτερα να αναγνωρίσουν τις ευθύνες τους στο να καταστήσουν τα πανεπιστήμια ικανά να διασφαλίσουν τις πηγές που θα τους επιτρέψουν να ικανοποιήσουν την αποστολή τους όχι απλώς καλά αλλά εξαιρετικά καλά και με έναν τρόπο που θα τους επιτρέψει να συναγωνιστούν τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης άλλων ηπείρων. Όχι μόνο η Ευρώπη, αλλά ολόκληρος ο κόσμος, μετατρέπεται σε μια «Κοινωνία Γνώσης» και η Στρατηγική της Λισσαβώνας, η δημιουργία των περιοχών Ευρωπαϊκής Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, μαζί με τις προσπάθειες των εθνικών κυβερνήσεων, θα χρειαστούν συνεχή αναθεώρηση με σκοπό να ανταποκριθούν σε αυτήν την πρόκληση. Αυτοί είναι ενδιαφέροντες καιροί για τα πανεπιστήμια καθώς συνεισφέρουν στη μεταφορά διδασκαλίας και μάθησης, έρευνας και γνώσης. Τα πανεπιστήμια της Ευρώπης καλοσωρίζουν την ευκαιρία που τους προσφέρεται ως προς τη διαμόρφωση του μέλλοντος της Ευρώπης.

Βρυξέλλες, 13 Απριλίου 2007